

TALIS 2013 - SAŽETI PREGLED REZULTATA

Karakteristike i radni uvjeti učitelja

TALIS podaci pokazali su da u Hrvatskoj 74% učitelja predmetne nastave u osnovnim školama čine žene. Ovakav se trend uočava i u ostalim zemljama sudionicama u kojima više od polovice učiteljskog kadra čine žene (68%). Prosječna dob hrvatskih učitelja predmetne nastave iznosi 43 godine (TALIS prosjek također iznosi 43), a najveći se postotak učitelja nalazi u dobnoj skupini od 30 do 39 godina (34%). Mladih učitelja (25 do 29 godina) tek je 14%, dok ih je 13% starije od 60 godina.

TALIS rezultati pokazuju da je 82% hrvatskih učitelja završilo četverogodišnji ili petogodišnji fakultet (ISCED razina 5A uključuje i magisterij), dok ih je 18% završilo dvogodišnji ili trogodišnji fakultet (ISCED razina 5B). Svega 0,4% ispitanih učitelja završilo je doktorski studij (ISCED razina 6). Stariji učitelji češće imaju završen dvogodišnji ili trogodišnji fakultet – 35% učitelja u dobi od 50 do 59 godina i 23,7% učitelja starijih od 60 godina.

Gotovo svi hrvatski učitelji (95%) izvještavaju da su završili nastavnički smjer na fakultetu ili dodatno položili pedagoško-psihološku skupinu predmeta za rad u školi. Njihovo je obrazovanje u gotovo svim slučajevima pokrivalo sadržaj nastavnog predmeta (94% za sve predmete koje poučavaju), pedagoške aspekte (88% za sve predmete koje poučavaju) te nastavnu praksu (hospitacije, stažiranje ili poučavanje učenika) iz predmeta koje poučavaju (86% za sve predmete koje poučavaju). Hrvatski učitelji i učiteljice u većini slučajeva navode da se osjećaju pripremljenima ili veoma pripremljenima za poučavanje. Smatraju kako su najbolje osposobljeni u području sadržaja predmeta koji poučavaju (98,3%) te da posjeduju adekvatna pedagoška znanja, vještine i sposobnosti za poučavanje predmeta (92,4%). U prosjeku 10,8% ih smatra kako nisu adekvatno pripremljeni i osposobljeni za nastavnu praksu iz predmeta koji poučavaju.

Hrvatski učitelji rade na mjestu učitelja u prosjeku 16 godina (TALIS prosjek također iznosi 16 godina), a u istoj školi rade u prosjeku 13 godina. Na drugim poslovima u obrazovanju radili su prosječno nešto manje od 2 godine, a na drugim poslovima izvan obrazovanja u prosjeku 4 godine.

U prosjeku 83% učitelja u zemljama sudionicama zaposleno je na neodređeno vrijeme. Slično tome, 93% hrvatskih učitelja ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Mlađi učitelji u Hrvatskoj (u dobi od 25 do 29 godina) češće su zaposleni na određeno vrijeme za razdoblje od jedne školske godine ili kraće (14%) u odnosu na učitelje u dobi od 40 do 49 godina (1%). Na puno rano vrijeme zaposleno je u prosjeku 87,3% hrvatskih učitelja. Preostalih 12,7% hrvatskih učitelja zaposleno je na nepuno radno vrijeme, a od njih čak 89% kao razlog navodi da nisu imali drugog izbora.

U hrvatskim se školama prosječno nalazi 433 učenika i 39 učitelja, što je manje u odnosu na ukupan TALIS prosjek (546 učenika i 46 učitelja). U prosječnom se hrvatskom razredu nalazi 20 učenika, što je također manje u odnosu na TALIS prosjek (24 učenika). Omjer učenika i učitelja iznosi 11:1 (TALIS

prosjeck iznosi 12:1), a na jednog stručnog suradnika dolazi 15 učitelja (TALIS prosjek iznosi 14). U većini je zemalja sudionica omjer učitelja i administrativnog osoblja niži u odnosu na omjer učitelja i stručnih suradnika (TALIS prosjek iznosi 6:1), a taj je omjer dvostruko veći u Hrvatskoj. Gotovo svi hrvatski učitelji (njih 98%) rade u javnim školama, što je veći postotak u odnosu na TALIS prosjek (82%).

Preko četvrtine hrvatskih učitelja (27%) radi u školama čiji se ravnatelji suočavaju s manjkom ili neprimjerenošću nastavnih materijala (TALIS prosjek iznosi 26%), dok ih trećina (33%) radi u školama s nedovoljnim pristupom Internetu (TALIS prosjek iznosi 30%). Više od 53% hrvatskih učitelja radi u školama koje se susreću s problemom manjka ili neprimjerenosti računala i računalnih softvera za nastavu (TALIS prosjek iznosi oko 38%). Četvrtina hrvatskih učitelja radi u školama koje se suočavaju sa značajnim nedostatkom kvalificiranih i/ili kvalitetnih učitelja, što je manje u odnosu na ukupan prosjek svih zemalja sudionica (38%). Prosječno 63% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima nedostaju učitelji za poučavanje učenika s posebnim potrebama (TALIS prosjek iznosi 48%). S druge strane, svega 5% hrvatskih učitelja radi u školama čiji ravnatelji izvještavaju o manjku učitelja nastavničkog zvanja, dok TALIS prosjek iznosi 19%.

Analizirajući nepoželjna ponašanja učenika, najveći problem u hrvatskim školama predstavlja prepisivanje. Naime, u prosjeku oko trećine učitelja (31%) radi u školama čiji ravnatelji izvještavaju da učenici barem jednom tjedno prepisuju (TALIS prosjek iznosi 13%). Drugi najčešći problem u hrvatskim školama je kašnjenje učenika na nastavu (20%). Ovo je ujedno i najčešći problem u ukupnom TALIS prosjeku (52%), uz markiranje (39%). U Hrvatskoj 11% učitelja radi u školama u kojima učenici često markiraju. Od značajnijih se problema u hrvatskim školama ističe i zastrašivanje i verbalno vrijeđanje među učenicima (16%). Vandalizam i krađa, fizičko nasilje, konzumiranje droge i zastrašivanje i vrijeđanje učitelja rjeđe su pojave u Hrvatskoj i ostalim zemljama sudionicama.

Kad je riječ o nepoželjnim ponašanjima učitelja, svega 3% hrvatskih učitelja radi u školama koje se suočavaju s problemom kašnjenja učitelja (TALIS prosjek iznosi 11%). Nijedna škola u hrvatskom uzorku ne suočava se s problemom izostajanja s posla (TALIS prosjek iznosi 5%) i diskriminacijom među učiteljima (TALIS prosjek također iznosi 0%).

U prosjeku u zemljama sudionicama 87% učitelja radi u školama u kojima zaposlenici škole dijele ista uvjerenja o učenju i poučavanju. Od svih zemalja, taj je postotak najniži upravo u Hrvatskoj (57%). Nadalje, u prosjeku 88% hrvatskih učitelja radi u školama koje imaju jako dobru suradnju s lokalnom zajednicom (TALIS prosjek iznosi 75%). U prosjeku 91% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima učitelji otvoreno razgovaraju o teškoćama i u kojima se ideje kolega razmatraju s poštovanjem (TALIS prosjek iznosi oko 93%). Slično tome, 93% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima postoji načelo po kojemu svatko doprinosi uspjehu (TALIS prosjek iznosi 90%).

U prosjeku 98% hrvatskih ravnatelja izvještava o dobrim odnosima između učenika i učitelja. Preko 94% hrvatskih učitelja smatra kako se učitelji i učenici obično dobro slažu, 97% učitelja u školi vjeruje da je dobrobit učenika važna te da škola pruža učeniku dodatnu pomoć ukoliko mu je ona potrebna. S druge strane, nešto manji postotak učitelja (njih 88%) smatra kako većinu učitelja u njihovoj školi zanima mišljenje učenika.

TALIS rezultati pokazuju da svi hrvatski učitelji (100%) rade u školama koje su same odgovorne za postavljanje ili zapošljavanje učitelja na razini škole (TALIS prosjek iznosi 75%). Visok udio hrvatskih

učitelja radi u školama koje su neovisne po pitanju otpuštanja učitelja (96%), utvrđivanja pravila i postupaka vezanih uz disciplinu učenika (96%), odabira nastavnih materijala (90%) i odlučivanja o raspodjeli proračuna unutar škole (82%). Visok stupanj autonomije škola u ovim aspektima odlučivanja zabilježen je i u većini ostalih zemalja sudionica. U prosjeku 34% hrvatskih učitelja radi u školama koje autonomno odlučuju o određivanju nastavnih sadržaja i nastavnih planova i programa (TALIS prosjek iznosi 65%), dok ih svega 19% radi u školama koje same određuju koji će se predmeti učiti (TALIS prosjek iznosi 78%). Nadalje, 59% hrvatskih učitelja radi u školama koje samostalno odobravaju upis učenika u školu (TALIS prosjek iznosi 81%). Manje od 5% hrvatskih učitelja radi u školama koje samostalno donose odluke o plaćama i povišicama plaće učitelja. Niska razina autonomije po ovom pitanju zabilježena je i u većini ostalih zemalja sudionica.

UKRATKO...

TALIS učitelji/ice		Hrvatski učitelji/ice
▪ 68% su žene	↔	▪ 74% su žene
▪ 7,1% ima završen 2-godišnji ili 3-godišnji studij	↔	▪ 18% ima završen 2-godišnji ili 3-godišnji studij
▪ 89,5% ima završen 4-godišnji ili 5-godišnji fakultet ili magisterij	↔	▪ 81,9% ima završen 4-godišnji ili 5-godišnji fakultet ili magisterij
▪ 1,4% ima završen doktorat	↔	▪ 0,4% ima završen doktorat
▪ 90% je završilo nastavnički smjer na fakultetu ili je dodatno položilo pedagoško-psihološku skupinu predmeta za rad u školi	↔	▪ 95% je završilo nastavnički smjer na fakultetu ili je dodatno položilo pedagoško-psihološku skupinu predmeta za rad u školi
▪ 82% je zaposleno na puno radno vrijeme i 83% je zaposleno na neodređeno	↔	▪ 87% je zaposleno na puno radno vrijeme i 93% je zaposleno na neodređeno
▪ imaju prosječno 43 godine	↔	▪ imaju prosječno 43 godine
▪ imaju prosječno 16 godina radnog iskustva u poučavanju	↔	▪ imaju prosječno 16 godina radnog iskustva u poučavanju
▪ poučavaju razrede s prosječno 24 učenika	↔	▪ poučavaju razrede s prosječno 20 učenika

Ravnatelji

Hrvatski ravnatelji u prosjeku imaju 52 godine, koliko iznosi i prosječna dob ravnatelja u svim zemljama sudionicama. Najveći udio hrvatskih ravnatelja nalazi se u dobnoj skupini od 50 do 59 godina (44%), dok ih je 22% starije od 60 godina. Udio ravnatelja mlađih od 40 godina veoma je mali, u Hrvatskoj je on 9%, a TALIS prosjek iznosi 8%. Kad je riječ o spolnoj distribuciji, 60% ravnatelja u Hrvatskoj su žene, što je veći udio žena u odnosu na TALIS prosjek (49% ravnateljica).

Unatoč relativno visokom udjelu ravnatelja sa samo dvogodišnjim ili trogodišnjim fakultetom (18%), velika većina hrvatskih ravnatelja završila je četverogodišnji ili petogodišnji fakultet ili magisterij (81%). Doktorski studij završilo je samo 0,8% i to su ravnateljice. Četverogodišnji ili petogodišnji fakultet ili magisterij završilo je 61% ravnateljica (u odnosu na 39% ravnatelja). S druge strane, dvogodišnji ili trogodišnji fakultet završilo je 54% ravnatelja u odnosu na 46% ravnateljica.

Hrvatski ravnatelji imaju u prosjeku 10,4 godina radnog iskustva na poziciji ravnatelja (TALIS prosjek iznosi 9 godina), a manje od 3 godine iskustva na poziciji ravnatelja ima 14% hrvatskih ravnatelja. Hrvatski su ravnatelji u prosjeku prije funkcije ravnatelja proveli 16 godina obavljajući posao učitelja, što je manje u odnosu na TALIS prosjek (21 godina). Najveći udio hrvatskih ravnatelja (37%) proveo je između 11 i 20 godina na mjestu učitelja. Međutim, 8% hrvatskih ravnatelja ima manje od 3 godine radnog iskustva na mjestu učitelja (TALIS prosjek iznosi svega 3%).

Podaci o sudjelovanju ravnatelja u programima izobrazbe za ravnatelja ili administrativno upravljanje školom pokazuju da 58% hrvatskih ravnatelja nikada nije sudjelovalo u takvom programu. Za usporedbu, TALIS prosjek za sudjelovanje u ovakvom programu iznosi 85%. U programu za upravljanje školom s naglaskom na unapređenje kvalitete nastave sudjelovalo je 59% hrvatskih ravnatelja (TALIS prosjek iznosi 78%).

Svega 0,8% hrvatskih ravnatelja navodi kako u proteklih 12 mjeseci nisu sudjelovali ni u kakvim aktivnostima stručnog usavršavanja namijenjenih razvoju ravnatelja. Hrvatski ravnatelji najčešće pohađaju konferencije i tečajeve (81%) koji prosječno traju minimalno 7 dana godišnje. U prosjeku gotovo polovica (49%) hrvatskih i gotovo trećina (30%) ravnatelja u zemljama sudionicama kao osnovnu prepreku sudjelovanju u programima stručnog usavršavanja ističe previsoku cijenu. Oko trećine (29%) hrvatskih ravnatelja ističe problem nedostatka poticaja za sudjelovanje u ovakvim aktivnostima (TALIS prosjek iznosi 35%), dok ih gotovo četvrtina izvještava o neadekvatnosti aktivnosti stručnog usavršavanja (TALIS prosjek iznosi 22%). Zanimljivo je da svega 6% hrvatskih ravnatelja kao prepreku sudjelovanju u usavršavanju navodi nedostatak vremena zbog rasporeda rada, dok je taj problem u ostalim zemljama sudionicama najčešće zastupljena prepreka (43%).

Hrvatski ravnatelji najveći dio svojeg vremena (37%) posvećuju zadacima i sastancima vezanim uz administraciju i upravljanje (TALIS prosjek iznosi 41%). U prosjeku hrvatski ravnatelji provode 22% vremena u aktivnostima vezanim uz kurikulum i nastavu (TALIS prosjek iznosi 21%). Nešto manji udio radnog vremena provedu u interakciji s učenicima (13%), roditeljima (11%) i lokalnom zajednicom (10%).

Rezultati pokazuju da su gotovo svi hrvatski ravnatelji zadovoljni svojim radom u trenutnoj školi, uživaju raditi u njoj te bi je preporučili kao dobro mjesto za rad. Kada je riječ o zadovoljstvu profesijom, u prosjeku 94% hrvatskih ravnatelja navodi da su općenito zadovoljni svojim poslom

(TALIS prosjek iznosi 96%), a jednako visok postotak dobiven je i u većini drugih zemalja sudionica. U prosjeku 7% hrvatskih ravnatelja žali što su odlučili postati ravnatelji (TALIS prosjek iznosi 6%), a 21% hrvatskih ravnatelja ne bi ponovno izabralo posao ravnatelja da mogu ponovno birati profesiju (TALIS prosjek iznosi 13%).

Manjak kvalificiranih i/ili kvalitetnih učitelja kao problem u prosjeku ističe četvrtina hrvatskih ravnatelja, a učestalost ovog problema raste s porastom stupnja urbanizacije. O manjku ili neprimjerenosti računala i računalnih softvera za nastavu u prosjeku izvještava oko polovice hrvatskih ravnatelja.

UKRATKO...

TALIS ravnatelji/ce...		Hrvatski ravnatelji/ce...
▪ 49% su žene	↔	▪ 60% su žene
▪ imaju prosječno 52 godine	↔	▪ imaju prosječno 52 godine
▪ imaju prosječno 9 godina iskustva na mjestu ravnatelja/ice i 21 godinu iskustva u poučavanju	↔	▪ imaju prosječno 10 godina iskustva na mjestu ravnatelja/ice i 16 godina iskustva u poučavanju
▪ rade u školama s prosječno 546 učenika i 46 učitelja	↔	▪ rade u školama s prosječno 433 učenika i 39 učitelja
▪ velik dio svog vremena (41% vremena) provode obavljajući poslove i sudjelujući u sastancima vezanima uz administraciju i upravljanje	↔	▪ provode prosječno 37% svoga vremena obavljajući administrativne poslove
▪ prosječno 21% svoga vremena provode obavljajući poslove i sudjelujući u sastancima vezanima uz kurikulum i nastavu	↔	▪ izdvajaju 22% vremena za poslove vezane uz kurikulum i nastavu
▪ provode 15% vremena u interakciji s učenicima	↔	▪ 13% vremena provode u interakciji s učenicima
▪ izdvajaju 11% vremena za interakciju s roditeljima ili skrbnicima	↔	▪ 11% vremena provode u interakciji s roditeljima i skrbnicima
▪ 96% navodi kako su zadovoljni svojim poslom	↔	▪ 94% navodi kako su zadovoljni svojim poslom
▪ 94% ih navodi kako ne žale što su odlučili postati ravnatelji	↔	▪ 93% ne žali što su postali ravnatelji
▪ 87% ravnatelja ih je navelo kako bi ponovno izabrali svoj posao	↔	▪ 79% bi ih ponovno odabralo ovaj posao
▪ 83% smatra kako prednosti njihovog zanimanja nadmašuju nedostatke	↔	▪ 74% smatra kako prednosti zanimanja nadmašuju nedostatke

Obrazovanje i stručno usavršavanje učitelja

Iako rezultati pokazuju da 90% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima su im, prema navodima ravnatelja, dostupni programi uvođenja novih učitelja u posao, svega 68% učitelja uistinu i pohađa ovakve formalne programe. U Hrvatskoj su programi mentorstva dostupni gotovo svim učiteljima. Tek 1% učitelja radi u školama u kojima ne postoji mentorski program. U Hrvatskoj su mentorski programi najčešće dostupni učiteljima pripravnicima (koji su početnici u nastavi), što navodi 69% ravnatelja (TALIS prosjek iznosi 27%). U prosjeku 14% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima su mentorski programi dostupni svim učiteljima koji su novi u školi (TALIS prosjek iznosi 22%). Manji postotak hrvatskih ravnatelja (16%) navodi da su mentorski programi dostupni svim učiteljima neovisno o radnom stažu u školi, dok ovo navodi prosječno četvrtina ravnatelja u svim zemljama sudionicama.

U Hrvatskoj 97% učitelja navodi da su u proteklih 12 mjeseci prije provedbe istraživanja sudjelovali u aktivnostima stručnog usavršavanja (TALIS prosjek iznosi 88%). Programi stručnog usavršavanja bili su u potpunosti besplatni za 73% hrvatskih učitelja, dok je 23% učitelja moralo financijski sudjelovati u određenoj mjeri, a 4% ih je bilo primorano samostalno financirati stručno usavršavanje. Na hrvatskom uzorku učitelja nisu zabilježene značajnije spolne razlike u stopama sudjelovanja u aktivnostima stručnog usavršavanja. Količina radnog iskustva također ne utječe na stope sudjelovanja hrvatskih učitelja. Hrvatski učitelji najčešće su pohađali tečajeve ili radionice i skupove ili seminare vezane uz obrazovanje (79%), 63% hrvatskih učitelja bilo je uključeno u mrežu učitelja namijenjenu stručnom usavršavanju, a 35% ih je provodilo pojedinačna ili zajednička istraživanja o nekoj temi vezanoj uz njihovu struku.

Podaci pokazuju kako se sudjelovanje u aktivnostima stručnog usavršavanja učitelja u zemljama sudionicama rijetko kad potiče novčanim bonusima odnosno dodacima plaći. U Hrvatskoj tek 11% učitelja navodi kako su dobili dodatak na plaću za aktivnosti stručnog usavršavanja izvan njihovog radnog vremena (TALIS prosjek iznosi 8%). Nadalje, 11% hrvatskih učitelja prima neku vrstu nenovčane podrške za sudjelovanje u aktivnostima profesionalnog usavršavanja (TALIS prosjek iznosi 14%). U prosjeku 74% hrvatskih učitelja navodi kako su dobili odobrenje za sudjelovanje u aktivnostima tijekom radnog vremena (TALIS prosjek iznosi 55%).

U zemljama sudionicama prosječno najveći postotak učitelja (22%) navodi kako imaju srednju ili veliku potrebu za stručnim usavršavanjem u području poučavanja učenika s posebnim potrebama. U Hrvatskoj o tome izvještava trećina učitelja. Nadalje, relativno visok postotak učitelja u zemljama sudionicama prosječno izvještava o srednjoj ili velikoj potrebi za dodatnim usavršavanjem u korištenju informatičkih i komunikacijskih (ICT) vještina u nastavi (19%) i novih tehnologija na radnom mjestu (18%). Gotovo četvrtina hrvatskih učitelja (24%) također ima potrebu za dodatnim usavršavanjem u korištenju ICT-a u nastavi. U prosjeku 24% hrvatskih učitelja navodi kako bi u sklopu dodatnog stručnog usavršavanja htjeli steći znanja i vještine koje bi im olakšale korištenje suvremenih tehnologija na radnom mjestu. Od ostalih potreba kod 20% hrvatskih učitelja ističe se potreba za dodatnim usavršavanjem u području ponašanja učenika i upravljanja razredom. (TALIS prosjek iznosi 13%).

Kao najveću prepreku sudjelovanju u stručnom usavršavanju koju navodi gotovo polovica hrvatskih učitelja (48%) je cijena takvih aktivnosti (TALIS prosjek iznosi 44%). Druga najčešća prepreka je nedostatak poticaja za sudjelovanje u ovakvim aktivnostima (40%). Treći najčešći problem kojeg

navodi 35% hrvatskih učitelja je neadekvatnost ponuđenih aktivnosti stručnog usavršavanja (TALIS prosjek iznosi 39%). Dok učitelji u zemljama sudionicama u prosjeku najčešće ističu da ne sudjeluju u stručnom usavršavanju zbog rasporeda rada (51%), učitelji u Hrvatskoj (22%) izvještavaju o manjoj učestalosti ovog problema.

UKRATKO...

Stručno usavršavanje TALIS učitelja	Stručno usavršavanje hrvatskih učitelja
<ul style="list-style-type: none"> 71% sudjelovalo u tečajevima i radionicama u proteklih godinu dana 44% prisustvovalo skupovima ili seminarima o obrazovanju 37% sudjelovalo u mreži učitelja Aktivnosti su najčešće pokrivale teme poznavanja i razumijevanja nastavnog predmeta (73%), pedagoške vještine (68%) i ocjenjivanje učenika (57%) Imaju najveću potrebu za dodatnim usavršavanjem u području poučavanja učenika s posebnim potrebama (22%), korištenju ICT vještina u nastavi (19%), korištenju suvremenih tehnologija na radnom mjestu (18%) te upravljanju razredom (13%). Kao najčešće prepreke sudjelovanju u stručnom usavršavanju navode raspored rada (50%), nedostatak poticaja (48%) te preveliku cijenu (44%) Umjerene stope sudjelovanja u programima osposobljavanja koji su im najpotrebniji - poučavanje učenika s posebnim potrebama (32%), korištenje novih tehnologija (40%), korištenje ICT vještina u nastavi (54%), održavanje discipline u razredu (44%). 	<ul style="list-style-type: none"> 79% sudjelovalo u tečajevima i radionicama u proteklih godinu dana 80% prisustvovalo skupovima ili seminarima o obrazovanju 63% sudjelovalo u mreži učitelja Aktivnosti su najčešće pokrivale teme poznavanja i razumijevanja predmeta (87%), pedagoške kompetencije (82%) i ocjenjivanje učenika (82%) Imaju najveću potrebu za dodatnim usavršavanjem u području poučavanja učenika s posebnim potrebama (33%), novih tehnologija na radnom mjestu (24%), korištenja ICT vještina u nastavi (20%) te ponašanja učenika i upravljanja razredom (20%). Kao najčešće prepreke sudjelovanju u stručnom usavršavanju navode previsoku cijenu (48%), nedostatak poticaja (40%) te neadekvatnost aktivnosti stručnog usavršavanja (35%). Umjerene stope sudjelovanja u programima osposobljavanja koji su im najpotrebniji - poučavanje učenika s posebnim potrebama (46%), korištenje novih tehnologija (41%), korištenje ICT-a u nastavi (58%), održavanje discipline u razredu (47%).
TALIS učitelji/ce...	Hrvatski učitelji/ce...
<ul style="list-style-type: none"> Visoka učinkovitost programa stručnog osposobljavanja - Oko 30% učitelja izvještava o velikom pozitivnom utjecaju programa usavršavanja na njihovu nastavu 77% radi u školama u kojima se provode neformalni programi uvođenja novih učitelja Samo 44% navodi kako su sudjelovali u takvom programu Oko 74% radi u školama koji nude mentorske programe za učitelje. U prosjeku 14% trenutno je mentor drugim učiteljima. 	<ul style="list-style-type: none"> Niska učinkovitost programa stručnog usavršavanja - više od četvrtine učitelja navodi nikakav ili mali utjecaj programa usavršavanja za korištenje surveđenih tehnologija u svakodnevnom radu (28%) te u korištenju ICT-a u nastavi (27%). Prosječno 23% učitelja izvještava o malom ili nikakvom pozitivnom utjecaju programa koji obrađuju teme poučavanja učenika s posebnim potrebama i upravljanje razredom. 74% radi u školama u kojima se provode neformalni programi uvođenja novih učitelja 54% navodi kako su sudjelovali u takvom programu 99% radi u školama koje nude mentorske programe za učitelje. U prosjeku 14% trenutno je mentor drugim učiteljima.

Uvjerenja, stavovi i nastavne metode učitelja

Od svih nastavnih metoda ponuđenih u upitniku, hrvatski učitelji najčešće koriste korištenje problema iz svakodnevnog okruženja za ilustriranje korisnosti novog znanja. Navedenu metodu koristi 79% hrvatskih učitelja, što je za 10% više u odnosu na ukupan TALIS prosjek (68%). Druga najčešće korištena nastavna metoda među hrvatskim učiteljima je pregledavanje radnih bilježnica i zadaća, što navodi 70% učitelja. Ovaj je postotak u skladu s međunarodnim prosjekom koji iznosi 72%. U prosjeku 64% hrvatskih učitelja navodi da često puštaju učenike da uvježbavaju slične zadatke toliko dugo dok nisu sigurni da svi učenici razumiju gradivo (TALIS prosjek iznosi 67%). Ovu nastavnu metodu najčešće koriste učitelji hrvatskog i stranih jezika. U prosjeku 51% hrvatskih učitelja često zadaje različite zadatke učenicima s teškoćama u učenju i/ili naprednijim učenicima, što je više u odnosu na prosjek zemalja sudionica (44%). Različiti se zadaci najčešće zadaju na satima matematike i tehničke kulture.

U Hrvatskoj je zabilježen najmanji postotak učitelja (10%) koji učenicima zadaju projekte za čije je završavanje potrebno najmanje tjedan dana. Hrvatski učitelji također rijetko kad omogućuju svojim učenicima da koriste informacijsku i komunikacijsku tehnologiju (ICT) u nastavi. Manje od četvrtine hrvatskih učitelja (23,5%) često omogućuje svojim učenicima da koriste ICT u nastavi, što je manje u odnosu na ukupan prosjek u zemljama sudionicama koji iznosi gotovo 40% (37,5%). Na satima četvrtine hrvatskih učitelja učenici nikad ne koriste ICT u nastavi. Metodu rješavanja problema ili zadataka u manjim grupama često koristi tek trećina hrvatskih učitelja (33%), dok to u zemljama sudionicama prosječno čini gotovo 50% učitelja (47,4%).

Kad je riječ o praćenju i ocjenjivanju učenika, hrvatski učitelji najčešće promatraju učenike dok obavljaju pojedine zadatke i odmah im daju povratne informacije (85%), što je ujedno i prosječno najčešće korištena metoda u ostalim zemljama sudionicama (80%). Druga najčešće primjenjivana metoda vrednovanja učenika koju primjenjuju hrvatski učitelji je davanje pismenog komentara uz brojčanu ocjenu, koju redovito primjenjuje 67% učitelja (TALIS prosjek iznosi 55%). Nadalje, 62% hrvatskih učitelja navodi kako sami izrađuju i provode testove, dok polovica učitelja (52%) proziva učenike da pojedinačno odgovaraju na pitanja ispred cijelog razreda. Slični su postoci dobiveni i u ukupnom TALIS prosjeku – 68% odnosno 49%. Malo više od 40% hrvatskih učitelja dopušta učenicima da sami ocjenjuju svoj napredak, što je nešto više u odnosu na ukupan TALIS prosjek (38%). Od svih metoda vrednovanja učenika iz TALIS upitnika, hrvatski učitelji najrjeđe koriste standardizirane testove. Ovakve testove koristi 23% hrvatskih učitelja, što je manje u odnosu na ukupan TALIS prosjek (38%).

Hrvatski učitelji provode u nastavi prosječno 20 sati tjedno (od ukupno 40 radnih sati), dok u prosjeku u zemljama sudionicama broj sati provedenih u nastavi iznosi 19 sati. Broj ukupnih radnih sati kreće se od 29 u Čileu i Italiji do 54 u Japanu, dok se broj sati provedenih u nastavi kreće od 15 sati u Norveškoj do 27 sati u Čileu. Od svih zemalja sudionica, hrvatski učitelji provode najveći broj sati u individualnom planiranju ili pripremi nastavnih sati u školi ili izvan nje. Naime, dok TALIS učitelji u prosjeku u ovoj aktivnosti provode 7 sati tjedno, u Hrvatskoj ovaj broj iznosi 10 sati tjedno. Hrvatski učitelji u prosjeku utroše sat vremena manje ispravljajući odnosno ocjenjujući učeničke radove u odnosu na TALIS prosjek, te u ovoj aktivnosti tjedno provode oko 4 sata. Nadalje, hrvatski učitelji provode gotovo 3 sata tjedno obavljajući opće administrativne poslove, dok oko 2 sata tjedno provode u timskom radu i suradnji s kolegama u školi. Jednaku količinu vremena (oko 2 sata) provode

u izvannastavnim aktivnostima (primjerice sudjeluju u sportskim i kulturnim aktivnostima nakon škole) i u savjetovanju učenika (uključujući nadgledanje učenika, virtualno savjetovanje, profesionalnu orijentaciju učenika i prevenciju delikvencije). Hrvatski učitelji u prosjeku provode tek sat i pol u komunikaciji s roditeljima učenika, a u upravljanju školom sudjeluju tek pola sata tjedno.

Učitelji u Hrvatskoj prosječno utroše 83% nastavnog sata na aktivnosti učenja i poučavanja, dok ovaj postotak u zemljama sudionicama prosječno iznosi 79%. Kad je riječ o vremenu utrošenom na izvršavanje administrativnih zadataka, podaci pokazuju kako hrvatski učitelji na izvršavanje ovih aktivnosti u prosjeku troše 7% vremena (TALIS prosjek iznosi 8%). Nadalje, hrvatski učitelji utroše oko 9% nastavnog sata na održavanje discipline, dok ovaj postotak u zemljama sudionicama prosječno iznosi 13%. Također, rezultati pokazuju kako hrvatski učitelji najviše vremena utroše na održavanje reda u razredu na satu vjeronauka ili etike te likovne i tehničke kulture. S druge strane, na satima hrvatskoga jezika i matematike učitelji troše manje vremena na održavanje reda u odnosu na ostale predmete.

Evaluacija rada učitelja i povratne informacije o radu učitelja

TALIS rezultati pokazuju da 97% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima se prema navodima ravnatelja provodi neka vrsta formalne evaluacije učitelja (TALIS prosjek iznosi 93%). Formalnu evaluaciju rada učitelja najčešće provode ravnatelji. U prosjeku 64% hrvatskih ravnatelja navodi kako drugi učitelji nikad ne sudjeluju u formalnoj evaluaciji rada svojih kolega. Formalnu evaluaciju rada učitelja barem jednom godišnje provode vanjska tijela ili pojedinci (primjerice nadzornici/savjetnici, predstavnici općina ili županijskih/ gradskih ureda za obrazovanje) i to u 16% hrvatskih škola. Gotovo svi hrvatski učitelji (99,6%) rade u školama u kojima se provodi izravno promatranje nastave. Nadalje preko 90% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima se učenike redovito anketira o nastavi (95%), u kojima se redovito analiziraju rezultati testova učenika te u kojima se u sklopu formalne evaluacije raspravlja o povratnim informacijama dobivenim od roditelja (93%). Nešto manji postotak hrvatskih učitelja (80%) radi u školama u kojima se raspravlja o rezultatima samovrednovanja rada učitelja.

Prosječno 89% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima se nakon evaluacije za svakog učitelja osmišljava plan njihovog stručnog usavršavanja. Nadalje, prosječno 53% hrvatskih ravnatelja izvještava kako se učiteljima nakon formalne evaluacije dodjeljuju mentori u svrhu poboljšanja njihove nastave. U prosjeku 56% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima im se nakon formalne evaluacije mijenjaju radni zadaci, što je manje u odnosu na sveukupan TALIS prosjek (70%). Podaci pokazuju kako 63% hrvatskih učitelja radi u školama u kojima se nakon formalne evaluacije mijenja vjerojatnost njihovog napredovanja, što je više u odnosu na ukupan TALIS prosjek (56%).

Većina učitelja obuhvaćenih u sklopu TALIS istraživanja redovito prima povratne informacije o svom radu. U Hrvatskoj svega 6% učitelja navodi kako nikada nisu dobili povratnu informaciju o svom radu, dok taj postotak u prosjeku u zemljama sudionicama iznosi 13%. Povratne informacije o svom radu hrvatski učitelji (74%) najčešće dobivaju od ravnatelja škole (ukupan TALIS prosjek iznosi 54%), dok ih 53% navodi kako ih dobivaju od tima za upravljanje školom (TALIS prosjek iznosi 49%).

Najveći postotak hrvatskih učitelja (oko 90%) navodi kako se u povratnim informacijama koje dobivaju najviše važnosti pridaje postignuću učenika, vrednovanju učenika, upravljanju razredom i

pedagoškim kompetencijama. Više od 80% hrvatskih učitelja govori o umjerenoj ili velikoj važnosti koja se pridaje temi poznavanja i razumijevanja predmeta, poučavanja učenika s posebnim potrebama (82%), suradnje s ostalim učiteljima (82%) te povratnih informacija od roditelja (81%) i učenika (87%).

Kad je riječ o pozitivnom utjecaju povratnih informacija o radu učitelja na same učitelje, najveći postotak hrvatskih učitelja navodi kako su povratne informacije koje su dobili dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u njihovom samopouzdanju (74%), motivaciji (67%) i zadovoljstvu poslom (64%), a slični su i ukupni prosjeci u zemljama sudionicama. Prosječno 56% hrvatskih učitelja navodi kako su povratne informacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena i vjerojatnosti da će im ravnatelj i/ili kolege odati javno priznanje za njihov rad. Prosječno 47% hrvatskih učitelja navodi da su povratne informacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u količini stručnog usavršavanja u kojem sudjeluju (TALIS prosjek iznosi 46%), dok ih trećina smatra kako su povratne informacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u vjerojatnosti njihovog napredovanja (TALIS prosjek iznosi 36%). Preko polovice hrvatskih (52%) i TALIS (55%) učitelja navodi kako su povratne informacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u njihovim radnim zadaćama. Prosječno 65% hrvatskih učitelja navodi kako su dobivene povratne informacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u njihovim nastavnim metodama (TALIS prosjek iznosi 62%). Osim toga, preko 50% ih navodi kako su povratne informacije nakon evaluacije dovele do srednjih ili velikih pozitivnih promjena u načinu na koji koriste vrednovanje učenika za poboljšavanje njihovog učenja (65%), zatim u poboljšanju načina upravljanja razredom (56%) te u nastavnim metodama za poučavanje učenika s posebnim potrebama (57%). U prosjeku 15% hrvatskih učitelja i 25% učitelja u zemljama sudionicama navodi da su povratne informacije koje su dobili dovele do velikih ili srednjih pozitivnih promjena u njihovoj plaći i/ili u financijskim bonusima.

U prosjeku 56% hrvatskih učitelja smatra da se evaluacija učitelja uglavnom provodi kako bi se zadovoljili administrativni zahtjevi. Ovakvo mišljenje ima u prosjeku preko polovice učitelja u zemljama sudionicama (51%). Iako većina ravnatelja navodi kako se nakon evaluacije učitelja za svakog učitelja osmišljava plan stručnog usavršavanja (89%), rezultati učitelja pokazuju drugačiju sliku. U prosjeku 41% hrvatskih učitelja navodi kako se na temelju evaluacije i povratnih informacija ne izrađuju planovi usavršavanja ili izobrazbe kako bi se učiteljima pomoglo da unaprjeđuju svoj rad. Unatoč tome što prosječno 66% hrvatskih učitelja navodi da nakon evaluacije slijedi razgovor s učiteljem o načinima poboljšanja slabih točaka u nastavi, svega 31% ih izvještava da se učitelju dodjeljuje mentor u svrhu poboljšanja nastave.

Samoučinkovitost i zadovoljstvo poslom kod učitelja

Hrvatski učitelji izvještavaju o visokim razinama samoučinkovitosti u nastavi i području upravljanja razredom, ali da su nešto manje uspješni u zadacima i aktivnostima motiviranja učenika.

Također, u Hrvatskoj je zabilježen jedan od najnižih postotaka učitelja (9,6%) koji smatraju da se učiteljsko zanimanje cijeni u društvu (TALIS prosjek iznosi 31%). U gotovo svim zemljama sudionicama mogućnost sudjelovanja učitelja u procesu odlučivanju u školi pozitivno je povezano s vjerojatnošću da će učitelj smatrati kako je učiteljsko zanimanje cijenjeno u društvu.

Kad je riječ o zadovoljstvu poslom kod učitelja, prikupljeni podaci pokazuju da su hrvatski učitelji općenito zadovoljni svojim poslom (91%). Velika većina hrvatskih učitelja (više od 80%) uživa raditi u

školi u kojoj su trenutno zaposleni, preporučili bi svoju školu kao dobro mjesto za rad te bi prilikom ponovnog odabira zanimanja opet izabrali posao učitelja. U prosjeku 93% hrvatskih učitelja zadovoljno je svojim radom u trenutnoj školi, a svega 16% rado bi promijenilo školu kada bi to bilo moguće. Gotovo 30% hrvatskih učitelja smatra kako prednosti učiteljskog zanimanja ne nadmašuju nedostatke posla (TALIS prosjek iznosi 23%). U prosjeku 32% hrvatskih učitelja navodi da se pitaju bi li bilo bolje da su izabrali neko drugo zanimanje, no svega 6% hrvatskih učitelja žali što su odlučili postati učitelji. Više od 80% hrvatskih učitelja navodi da bi, kada bi mogli ponovno birati, opet izabrali posao učitelja.

TALIS podaci pokazali su da zahtjevniji razredi mogu utjecati na razinu samoučinkovitosti i zadovoljstvo poslom kod učitelja. Konkretno, veći postotak učenika s problemima u ponašanju povezan je s padom zadovoljstva poslom kod učitelja u većini zemalja, među kojima je i Hrvatska.

U gotovo svim zemljama sudionicama, među kojima je i Hrvatska, učitelji koji vjeruju da evaluacija učitelja i povratne informacije koje učitelji dobivaju dovode do promjena u njihovoj nastavnoj praksi ujedno su i zadovoljniji svojim poslom. S druge strane, u svim zemljama sudionicama učitelji koji vjeruju da se evaluacija učitelja i davanje povratnih informacija provodi samo radi zadovoljenja administrativnih zahtjeva ujedno su i manje zadovoljni svojim poslom.

U 28 zemalja sudionica, među kojima je i Hrvatska, učitelji s više od 5 godina radnog iskustva imaju više razine samoučinkovitosti u odnosu na manje iskusne kolege (do 5 godina iskustva). Međutim, u 19 zemalja sudionica ti su učitelji ujedno i manje zadovoljni svojim poslom.

U svim zemljama sudionicama, među kojima je i Hrvatska, učitelji koji imaju pozitivniji odnos s učenicima i češće surađuju s kolegama ujedno iskazuju višu razinu samoučinkovitosti. Međusobni odnosi između učitelja u zemljama sudionicama također su slabo do umjereno povezani s razinom zadovoljstva poslom, a takvi su rezultati dobiveni i na hrvatskom uzorku učitelja.